

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011- 2015

Zachodzące przemiany społeczne powodują powstawanie znacznych dysproporcji pomiędzy potrzebami środowisk lokalnych, a realnymi możliwościami ich realizacji przez Gminę. Założeniem programu jest dążenie do integracji i aktywizacji instytucji i osób fizycznych w obrębie poszczególnych jego zadań w celu skuteczniejszej i kompleksowej pomocy ofiarom z jednoczesnym pakietem działań, adresowanych do sprawców. Niezbędnym staje się więc tworzenie spójnego systemu wsparcia, co oznacza budowanie infrastruktury instytucji i organizacji, które działają w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Gminy Kórniki oraz ulepszanie relacji współpracy między nimi.

Na gminny system przeciwdziałania przemocy składa się:

1. gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
2. poradnictwo i interwencja w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
3. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
4. działanie zespołu interdyscyplinarnego.

Przystępując do opracowania Gminnego Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar w rodzinie w na lata 2011-2015, przyjęto założenie, że tylko interdyscyplinarne działania mogą przyczynić się do zmniejszenia skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz zwiększenia skuteczności pomocy dla rodzin, w których ten problem występuje. Przedstawiony Program - jako projekt wieloletni - ma stworzyć podstawy do utworzenia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,

Program w swoich założeniach uwzględnia specyfikę gminy. Odpowiada na potrzeby różnych grup społecznych (dzieci, młodzieży, osób starszych) doświadczających przemocy w rodzinie oraz problemy wskazywane przez społeczność lokalną. Zakłada współpracę wielu służb, instytucji i organizacji pozarządowych. Określa też kierunki działań prewencyjnych, wskazuje zadania pomocowe kierowane

do poszczególnych członków rodzin, w których ten problem występuje oraz proponuje działania zwiększające kompetencje i profesjonalizm osób pomagających.

Warunkiem osiągnięcia celów Programu jest włączenie się w jego realizację podmiotów wskazanych ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz podpisanie porozumień o współpracy. Zakłada się, że w efekcie realizacji Programu nastąpi wzrost świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie, że jak największa liczba przypadków przemocy będzie rozpoznawana wcześniej oraz że zostanie uruchomiony – oparty na procedurach i standardach – zintegrowany i efektywny system pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie.

Podstawy prawne

Przeciwdziałanie przemocy w świetle polskiego prawa

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147 poz. 1231 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 12.03.2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2009 r. Nr 175 poz. 1362 z późn. zm.)
5. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2007 r. , Nr 43, poz. 277, z późn. zm.)
6. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.) art. 156, 157, 160 § 1, art. 190, art. 191, art. 197, art. 199, art. 200, art. 208, art. 209, art. 210, art. 211, art. 216 § 1, art. 217, art. 278 § 4, art. 279, art. 284
7. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.),
8. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59, z późn. zm.) art. 52, art. 56, art. 61-65, art. 57, art. 58 § 2 i 3, art. 84 i art. 133
9. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.).
10. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.)
11. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.)

12. Ustawa z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. Nr 91, poz. 408 z późn. zm.)

13. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. Nr 111, poz. 535 z późn. zm.).

14. Uchwała Nr XXI/212/2008 Rady Miejskiej w Kórniku z dnia 26 marca 2008 w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy na lata 2008- 2017

15. Uchwała nr LVIII /615/ 2010 Rady Miejskiej w Kórniku z dnia 26 października 2010 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2011.

Dokumenty międzynarodowe

a. Karta Narodów Zjednoczonych z 1945 r.

b. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 r.

c. Dokumenty Unii Europejskiej

a) Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 2000 r.

b) Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie obecnej sytuacji oraz przyszłych działań w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet (2004-2020).

c) Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno – Społecznego w sprawie przemocy domowej wobec kobiet.

Założenia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Np.

1. Najważniejszym zadaniem systemu jest zatrzymanie przemocy.

2. Osobom doznającym przemocy zapewnia się bezpieczeństwo i profesjonalną pomoc.

3. Uznaje się, że za przemoc zawsze odpowiedzialny jest sprawca przemocy.

4. Nikt nie ma prawa stosować przemocy wobec drugiego człowieka.

5. Nic nie uzasadnia ani nie usprawiedliwia przemocy domowej.

6. Rozumienie zachowań osoby doznającej przemocy jest warunkiem udzielenia jej wsparcia i innej pomocy.

7. Pomoc udzielana jest również sprawcom przemocy i dotyczy ona działań edukacyjno-korekcyjnych.

8. inne

Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie

Zjawisko przemocy w rodzinie definiowane jest jako „*jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób w rodzinie w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*”.

Przemoc w rodzinie dotyka ludzi niezależnie od miejsca zamieszkania i statusu społecznego. Istotne jest przez to dążenie do wypracowania uniwersalnego standardu wsparcia osób doświadczających przemocy (dzieci, dorosłych, osób starszych) adekwatnego do warunków zmieniającej się rzeczywistości społecznej.

Zjawisko przemocy w rodzinie dotykające społeczność lokalną jest ściśle powiązane z innymi obszarami problemów społecznych, dlatego ich rozwiązywanie powinno być wspólnym interesem uzupełniających się działań specjalistów, instytucji i organizacji, m. in.: placówek opiekuńczo-wychowawczych, służby zdrowia, pomocy społecznej, instytucji porządku publicznego, organizacji pozarządowych. Każde z nich ma do czynienia z innym aspektem zjawiska, jednak działając osobno nie prowadzi do zwiększenia jakości wsparcia społecznego w obszarze przemocy wewnątrzrodzinnej.

Przemoc w rodzinie, a szczególnie krzywdzenie dzieci stanowi poważny problemem społeczny, wobec którego oczekuje się tworzenia specjalistycznej sieci wsparcia, realizowanej przez profesjonalistów: pracowników socjalnych, pedagogów, psychologów, kuratorów, policjantów, lekarzy i innych, w ramach zakrojonej współpracy międzyinstytucjonalnej.

Zintegrowanie wszelkich zasobów jednostek i organizacji do realizacji zadań Programu daje szansę stworzenia jednolitej strategii wsparcia oraz zdecydowanego podniesienia skuteczności udzielanej pomocy. Jednym z podstawowych tego warunków jest poczucie wspólnego celu w sensie działań społecznych, oraz scalenie środowiska przy jego realizacji.

Wspieranie rodziny w funkcjonowaniu, poza inicjowaniem oddziaływań w jej wewnętrznej strukturze (praca z osobami doświadczającymi przemocy i jej sprawcami) musi uwzględniać jej relację ze środowiskiem. Społeczne podejście do zjawiska przemocy w rodzinie często jest kształtowane przez mity i stereotypy, m.in.:

„przemoc w rodzinie to prywatna sprawa”, „przemoc dotyczy tylko rodzin z marginesu społecznego”, „przemoc występuje tylko wtedy, gdy są widoczne ślady fizyczne”, „jak ktoś jest bity to na to zasłużył”, „nie można interweniować w sprawach rodzinnych”, „ofiary akceptują przemoc”, „to był incydent, gdyby było źle ofiara odeszłaby już od sprawcy”, „przyczyną jest alkohol”, „gwałt w małżeństwie nie istnieje”.

Często przejawy przemocy domowej są spektakularne i nie mamy żadnych wątpliwości w jej rozpoznawaniu. Potrzebne jest jednak określenie praktycznych kryteriów wskazujących na obecność przemocy w bardziej złożonych przypadkach.

Przemoc domowa miewa różną temperaturę, może być gorąca lub chłodna. U podstaw gorącej przemocy znajdujemy furję, czyli dynamiczne i naładowane gniewem zjawisko pęknięcia tamy emocjonalnej, uruchamiające agresywne zachowanie. Przemoc chłodna wydaje się spokojniejsza, choć czasem jest to spokój pozorny, skrywający silne emocje, albo skutecznie tłumione i kontrolowane. Polega na realizowaniu przez sprawcę specyficznego scenariusza zapisanego w jego umyśle, a czasem również w obyczajach i środowiskowej kulturze.

W powszechnym rozumieniu przemoc, to każdy akt godzący w osobistą wolność jednostki, zmuszanie człowieka do czynów sprzecznych z jego wolą. Jednak próby zbudowania naukowej, ścisłej definicji zjawiska napotykać na wiele problemów związanych głównie z doбором kryteriów. Stąd brak na dobrą sprawę jednoznacznej odpowiedzi, co można traktować jako przemoc a co nią nie jest. Być może trafne będzie określenie przemocy jako wszelkich nieprzypadkowych działań godzących w nietykalność i osobistą wolność jednostki lub przyczyniających się do fizycznej oraz psychicznej szkody innej osoby, wykraczających poza społeczne zasady wzajemnych międzyludzkich relacji.

Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie

Diagnoza lokalnych problemów przemocy w rodzinie

w tej części umieszczane są informacje o skali zjawiska przemocy w rodzinie w gminie/mieście, w tym przemocy o podłożu alkoholowym, w oparciu o „twarde” dane:

1. Policji
2. Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
3. OPS
4. sądu (kuratorzy sądowi)
5. szkół podległych gminie – w związku ze szkolnym programem profilaktyki
6. służby zdrowia

Diagnoza zasobów instytucjonalnych miasta/gmin

Np. Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie realizowane są przez różne podmioty, których zadaniem jest udzielanie wsparcia i pomocy osobom pokrzywdzonym oraz stosowanie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec sprawców przemocy. Takimi instytucjami na terenie gminy są:

- w obszarze ochrony zdrowia: Przychodnia Lekarzy Rodzinnych „Zdrowie”,
- w obszarze pomocy społecznej: Ośrodek Pomocy Społecznej, Kórnickie Towarzystwo Pomocy Społecznej,
- w obszarze wymiaru sprawiedliwości: Policja, Straż Miejska, sądy, kuratorzy,
- w obszarze edukacji: szkoły,
- w obszarze pomocy psychologicznej i terapii: poradnie psychologiczne.

Analiza „SWOT” zjawiska przemocy w rodzinie – możliwości i bariery przy podejmowaniu działań pomocowych

Tu opisujemy atuty i mankamenty analizowanego problemu, bariery i utrudnienia w przeciwdziałaniu przemocy. Analiza SWOT pomoże nam wyznaczyć także szanse, które odpowiednio wykorzystane staną się impulsem do rozwoju i osłabiać czynniki zewnętrzne negatywne oraz zagrożenia, czyli wszystko to co stwarza bariery i przeszkody w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie Gminy Kórnik.

Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie oraz istniejących zasobów instytucjonalnych do radzenia sobie z tym problemem wskazały na konieczność podjęcia działań w następujących obszarach:

- działania edukacyjne wśród mieszkańców;
- działania edukacyjne wśród osób świadczących profesjonalną pomoc, w tym: pracowników policji, pomocy społecznej, oświaty, służby zdrowia, pomocy pedagogiczno-psychologicznej i pomocy administracyjno-prawnej;
- wprowadzenie procedur i standardów pomagania ofiarom przemocy w rodzinie dla poszczególnych służb, które stykają się z problemem przemocy domowej;
- rozszerzenie oferty specjalistycznej pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie;
- zorganizowanie spójnego systemu oddziaływań interwencyjno-korekcyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie;
- stworzenie skoordynowanego systemu pomagania ofiarom przemocy w rodzinie;

Celem ogólnym Programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności pomocy dla rodzin, w których ten problem występuje.

Celami szczegółowymi Programu są:

- 1) podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie,
- 2) zwiększenie dostępności i efektywności działań profilaktycznych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie adresowanych do różnych grup społecznych,
- 3) zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,
- 4) dostosowanie zasobów istniejących na terenie gminy do potrzeb tworzonego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- 5) zapewnienie kompleksowej pomocy rodzinom, w których występuje przemoc z uwzględnieniem potrzeb wszystkich członków rodzin,

Zadania Programu

Cel 1. Podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.

Cel ten realizowany będzie w szczególności przez:

- 1) upowszechnianie informacji na temat przemocy w rodzinie, a w szczególności czynników ryzyka, możliwości przeciwdziałania i ochrony przed przemocą oraz podnoszenie wrażliwości społecznej wobec przemocy w rodzinie,
- 2) współudział w organizacji kampanii społecznych ukierunkowanych na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, propagujących konstruktywne formy współżycia oraz wychowania w rodzinie, prowadzenie akcji informacyjnych kierowanych do różnych grup odbiorców i środowisk na temat zjawiska przemocy w rodzinie, sposobów jej przeciwdziałania oraz możliwości uzyskania pomocy na terenie miasta,
realizację programów edukacyjnych adresowanych do dzieci, młodzieży, nauczycieli i pracowników żłobków, przedszkoli, szkół, innych placówek oświatowych oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych dotyczących m.in.:
  - a) konstruktywnej komunikacji interpersonalnej,
  - b) wychowania bez przemocy,
  - c) modyfikowania agresywnych zachowań,

Cel 2. Zwiększenie dostępności i efektywności działań profilaktycznych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie adresowanych do różnych grup społecznych.

Cel realizowany będzie w szczególności poprzez:

- 1) Realizacja programów edukacyjnych adresowanych do dzieci, młodzieży, nauczycieli i pracowników żłobków, przedszkoli, szkół, innych placówek oświatowych oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych dotyczących m.in.:
  - a) konstruktywnej komunikacji interpersonalnej,
  - b) wychowania bez przemocy,
- 2) Realizacja programów profilaktycznych ukierunkowanych na rozwój umiejętności wychowawczych rodziców
- 3) Wczesne rozpoznawanie i reagowanie na sytuacje, w których istnieje podejrzenie występowania przemocy w rodzinie bądź zagrożenie wystąpienia

Cel 3. Zapewnienie kompleksowej pomocy rodzinom, w których występuje przemoc z uwzględnieniem potrzeb wszystkich członków rodzin.

Cel realizowany będzie w szczególności poprzez:

- 1) udzielanie pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie pozostającym w środowisku zamieszkania
- 2) wspieranie programów psychoedukacyjnych kierowanych do dzieci, które są ofiarami i świadkami przemocy w rodzinie,
- 3) wspieranie programów pomocy psychoterapeutycznej dla:
  - a) osób doznających przemocy w rodzinie,
  - b) dzieci krzywdzonych,
  - c) osób stosujących przemoc w rodzinie,
- 4) wspieranie programów zapewniających bezpieczeństwo socjalne osobom doznającym przemocy w rodzinie.
- 5) Prowadzenie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Cel 4. Zintegrowanie środowisk i działań na rzecz ograniczania zjawiska przemocy w rodzinie

Cel realizowany będzie w szczególności poprzez:

- 1) utworzenie zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- 2) współpracę podmiotów wskazanych w programie oraz koordynację działań podejmowanych w ramach tworzonego systemu,

- 3) utworzenie zintegrowanego systemu informacji o zjawisku przemocy w rodzinie i udzielanej pomocy na terenie Gminy Kórnik oraz monitorowanie realizacji Programu,
- 4) udostępnianie informacji zgromadzonych w systemie zainteresowanym służbom, instytucjom i organizacjom oraz mieszkańcom gminy,
- 5) opracowanie i upowszechnienie informatora o Programie oraz o instytucjach i organizacjach realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Koordinacja i realizacja Programu

1. Koordynacja Programu: Ośrodek Pomocy Społecznej w Kórniku
2. Realizatorami Programu są:
  - Burmistrz
  - Ośrodek Pomocy Społecznej w Kórniku
  - Pełnomocnik Burmistrza ds. Pi RPA
  - Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
  - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poznaniu
  - Komisariat Policji
  - Straż Miejska
  - Sąd Rejonowy w Środzie Wlkp.
  - Prokuratura Rejonowa w Środzie Wlkp.
  - Poradnia psychologiczno-pedagogiczna,
  - Zakład opieki zdrowotnej,
  - przedszkola,
  - szkoły,
  - kościoły.

Finansowanie zadań Programu

Środki na realizację poszczególnych zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie:

- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie – środki OPS,
- działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców
  - środki oświatowe,
- miejsca w ośrodkach wsparcia – środki OPS,
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych – środki budżetu ogólnego gminy,
- po utworzeniu zespołu (obsługa organizacyjno – techniczna) - środki OPS.

Przewodniczący Rady Miejskiej

Maciej Marciniak